

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. januára 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) namietaným v záhlaví tohto uznesenia, a to vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania. Sťažovatelia navrhujú zrušiť napadnuté rozhodnutie, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 127/2023-29 z 9. marca 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 16/2007 v postavení žalobcov proti žalovanej Československej obchodnej banke a. s., Žižkova 11, Bratislava, IČO 36 854 140 (ďalej len „žalovaná“), o určenie, že záložné právo nie je.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 16/2007-2298 z 9. mája 2019 rozhodol tak, že (i) určil, že záložné právo zapísané na liste vlastníctva [REDAKOVANÉ] pre okres Bratislava I, obec Bratislava-Staré Mesto, katastrálne územie Staré Mesto podľa [REDAKOVANÉ] z 27. novembra 2002 na majetku sťažovateľov neexistuje, a (ii) priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %.

5. Proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie podala žalovaná odvolanie.

6. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v odvolacom konaní rozhodol rozsudkom č. k. 8 Co 84/2020-2599 z 27. apríla 2021, ktorým (i) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a (ii) priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

7. Proti rozsudku krajského súdu bolo zo strany žalovanej podané dovolanie. Najvyšší súd uznesením č. k. 1 Cdo 12/2022 z 28. septembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) dovolacie konanie zastavil z dôvodu spät'vzatia dovolania zo strany žalovanej a sťažovateľom náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že im žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Podstatou argumentácie sťažovateľov je to, že podľa ich názoru napadnuté rozhodnutie vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania je arbitrárne a nepreskúmateľné.

9. Podľa názoru sťažovateľov záver najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľom trovy dovolacieho konania nevznikli, je svojvoľným záverom dovolacieho súdu.

10. Sťažovatelia uvádzajú, že 23. septembra 2021 im bolo doručené dovolanie žalovanej proti rozsudku odvolacieho súdu spolu s výzvou na vyjadrenie sa k priloženému dovolaniu. V súdom stanovenej lehote, t. j. 1. októbra 2021, sťažovatelia doručili prvoinštančnému súdu svoje vyjadrenie k dovolaniu žalovanej. V zmysle elektronickej doručky bolo vyjadrenie sťažovateľov k dovolaniu žalovanej doručené 1. októbra 2021 súdu prvej inštancie, teda v súdom stanovenej lehote. Dňa 19. septembra 2022 doručila žalovaná súdu úplné späťvzatie svojho dovolania z 19. júla 2021. Späťvzatie dovolania žalovaná neodôvodnila, len v ňom uviedla, že *„Týmto si ako právny zástupca žalovaného dovoľujeme v zmysle vyššie uvedeného vziať dovolanie žalovaného zo dňa 19.07.2021 proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Co/84/2020-2599 zo dňa 27.04.2021 v celom rozsahu späť.“*

11. Z uvedeného podľa sťažovateľov vyplýva, že späťvzatie dovolania procesne zavinila žalovaná.

12. Keďže žalovaná procesne zavinila zastavenie dovolacieho konania, sťažovatelia boli v dovolacom konaní úspešní a prislúcha im nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

13. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagovala podpredsedníčka najvyššieho súdu, ktorá v podaní č. k. KP 3/2023-124 z 22. marca 2023 uviedla, že rozhodnutie ponecháva na úvahe ústavného súdu a odkázala na vyjadrenie predsedu senátu 1C JUDr. Martina Vladika.

14. Predseda senátu 1C JUDr. Martin Vladik vo svojom vyjadrení uviedol, že ak sa v spise nachádza vyjadrenie k dovolaniu, ktoré podala žalovaná, a odzrkadlilo sa to negatívne, pokiaľ ide o výrok o trovách dovolacieho konania, došlo zo strany najvyššieho súdu neúmyselne k zrejmej nesprávnosti v dôsledku veľkej pracovnej záťaže sudcov najvyššieho súdu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. Žalovaná ako zúčastnená osoba sa na výzvu ústavného súdu vyjadrila k ústavnej sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 31. marca 2023, v ktorom sa uvádza, že sťažovatelia boli v dovolacom konaní pasívni, nevykonali žiaden procesný úkon, náhradu trov konania si neuplatnili a podľa obsahu spisu im ani žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli. Podľa názoru žalovanej je preto napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu vecne správne a ústavnú sťažnosť sťažovateľov považuje za zjavne neopodstatnenú.

III.3. Replika sťažovateľov:

16. Sťažovatelia na výzvu ústavného súdu reagovali na vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby podaním zo 4. apríla 2023, v ktorom poukazujú na vyjadrenie najvyššieho súdu, kde sa uvádza, že ide o zrejmu nesprávnosť dovolacieho súdu vo výroku o trovách dovolacieho konania, a navrhujú, aby ústavný súd ich ústavnej sťažnosti vyhovel.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podania najvyššieho súdu, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie a súhlas najvyššieho súdu s upustením od ústneho pojednávania, a vzhľadom na skutočnosť, že sťažovatelia tiež súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

18. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia označených základných práv uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 12/2022 z 28. septembra 2022 vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania tým, že najvyšší súd mal sťažovateľom priznať nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu za úkon – vyjadrenie k dovolaniu – z dôvodu, že žalovaná procesne zavinila zastavenie dovolacieho konania bezdôvodným späťvzatím dovolania.

19. V súlade so svojou stabilnou judikatúrou ústavný súd poukazuje na to, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997, Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska). Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je však zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016).

20. Ústavný súd sa k posudzovaniu rozhodnutí o trovách konania stavia nanajvýš rezervovane a k zrušeniu výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). Tento prístup vychádza z toho, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Otázka trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich trovy konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepiateho formalizmu), a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o trovách konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

21. Ústavný súd sa oboznámil s napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby v kontexte jeho obsahu vyhodnotil obsah námietok prezentovaných sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti. Zároveň posúdil zlučiteľnosť obsahu napadnutého uznesenia s limitmi vyjadrenými v čl. 20 ods. 1 ústavy,

čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, ktorých porušenie sa namieta. Inými slovami, posudzoval ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia.

22. V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia sa uvádza, že proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie 19. júla 2021, ktoré vzala späť podaním doručeným súdu prostredníctvom jej právneho zástupcu 19. septembra 2022. Vzhľadom na dispozičný úkon dovolateľky v postavení žalovanej, ktorá vzala dovolanie späť, najvyšší súd ako súd dovolací v zmysle § 446 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) dovolacie konanie zastavil (body 3 a 5 uznesenia).

23. V uznesení najvyššieho súdu sa k otázke náhrady trov konania uvádza, že o trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP. Sťažovatelia v postavení žalobcov mali v dovolacom konaní plný úspech, preto im proti neúspešnej žalovanej vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Keďže im však v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, dovolací súd im náhradu trov konania nepriznal (R 72/2018; bod 6 uznesenia).

24. V súvislosti s vymedzeným predmetom ústavnej sťažnosti považuje ústavný súd za potrebné zvýrazniť, že podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

25. Podľa § 453 ods. 1 CSP platí, že ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštalcie sa primerane použijú na dovolacie konanie.

26. V konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci bolo predmetom konania pred najvyšším súdom rozhodovanie o dovolaní žalovanej v konaní o určenie, že záložné právo nie je, v ktorom došlo k zastaveniu dovolacieho konania z dôvodu späťvzatia dovolania zo strany žalovanej a nepriznaniu náhrady trov dovolacieho konania sťažovateľom v postavení žalobcov.

27. Zo spisu doručeného ústavnému súdu, ktorý sa vzťahuje na dovolacie konanie, vyplýva, že dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu bolo podané žalovanou 19. júla 2021. Dovolanie bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľov 23. septembra 2021 a vyjadrenie sťažovateľov k dovolaniu bolo podané 1. októbra 2021. Žalovaná vzala dovolanie späť podaním doručeným prostredníctvom jej právneho zástupcu 19. septembra 2022. Z uvedeného podania vyplýva, že dovolanie bolo vzaté späť zo strany žalovanej v celom rozsahu bez uvedenia dôvodu.

28. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov dovolacieho konania nevzal do úvahy úkon právnej služby uskutočnený právnym zástupcom sťažovateľov, ktorým bolo vyjadrenie k dovolaniu, ktoré bolo podané 1. októbra 2021, teda ešte pred späťvzatím dovolania zo strany žalovanej bez uvedenia dôvodu, ktoré bolo podané až 19. septembra 2022.

29. Vzhľadom na to, že najvyšší súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov dovolacieho konania opomenul zohľadniť už uvedený úkon právnej služby uskutočnený právnym zástupcom sťažovateľov, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 12/2022 z 28. septembra 2022 vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania došlo k porušeniu práv sťažovateľov vyjadrených v čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu).

30. Keďže ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona

o ústavnom súde rozhodnúť o zrušení napadnutého uznesenia vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľov aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

31. Po zrušení napadnutého uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie bude najvyšší súd povinný opätovne rozhodnúť o otázke nároku na náhradu trov dovolacieho konania, pričom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

V. Trov konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,68 eur, teda vo výške uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľov (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľom priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za úkon prevzatia a prípravy zastúpenia si právny zástupca sťažovateľov uplatnil sumu neodporujúcu vyhláške vo výške 153,50 eur a režijný paušál vo výške 9,21 eur a za úkon písomné podanie ústavnej sťažnosti sumu 208,67 eur a režijný paušál vo výške 12,52 eur. Právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty, preto sa výsledná suma zvyšuje o túto daň a je v celkovej výške 460,68 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

34. Sťažovatelia si neuplatnili náhradu trov konania za repliku k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby.

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

**Miroslav Duriš
predseda senátu**